

Distinkcija, kontrola, ravnoteža - grafika kao proces

Dušak, Nika

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Academy of Applied Arts / Sveučilište u Rijeci, Akademija primijenjenih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:279:991150>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

University of Rijeka
Academy of
Applied Arts

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Academy of Applied Arts - Repository APURI](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIENJENIH UMJETNOSTI

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ PRIMIENJENE UMJETNOSTI

ZAVRŠNI RAD

„Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“

NIKA DUŠAK, 0287008679
Izv. prof. art. Celestina Vičević
Rijeka, rujan 2024.

Knjiga umjetnika pod nazivom „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“ nastaje promišljanjem o sukobljenim krajnostima s kojima se svakodnevno susrećemo, poput svjetovnog i duhovnog, aktivnog i pasivnog, naučenog i prirodnog, nježnog i grubog. Istraživanjem tih suprotnosti razvijam koncept rada i zaključujem da suprotstavljene strane mogu postojati i u srazu i u sinergiji. Sraz označava pojavu uzajamnog djelovanja dvaju tijela ili sila, pri kojemu dolazi do međusobne izmjene impulsa i energije. Sinergija je interaktivna suradnja koja dovodi do cjeline koja je veća od tek zbira njezinih dijelova. Sraz je sukob dijelova cjeline, a sinergija je cjelina od sukobljenih dijelova. Na prvi pogled dva potpuno različita pojma, koja zapravo oba označavaju procese kojima nastaje nešto novo spajanjem suprotnosti.

Ustanovivši da su i sve druge suprotnosti s kojima se susrećemo po istom principu teško razlučive, postavljam pitanje: kako se baviti problematikom osvještavanja suprotnosti, bez da se jednostavno zadovoljim zaključkom da je pojava jedinstva u svim aspektima promišljanja i rada neizbježna. Odlučujem da se ne želim baviti cjelinom i jedinstvom, već težim razumjeti i opisati sukob i njegove dijelove. Tada u koncept rada uvodim pojmove distinkcije, kontrole i ravnoteže, te se nameće novo pitanje: kako kroz proces distinkcije kontrolirati suprotnosti kako bi se postigla ravnoteža?

Prije početka rada u materijalu, odredivši koncept, odlučila sam da odgovore na pitanja želim dobiti daljnjim istraživati kroz medij grafike. Rad u grafici je i sam procesualan, sastoji se od više faza i krajnji je rezultat uglavnom nepredvidiv. Iz tog razloga sam procijenila da proces izrade grafike savršeno odgovara mentalnom procesu osmišljavanja i 'provođenja' koncepta. Također, unaprijed sam odredila da će završna verzija rada biti umjetnička knjiga sastavljena od grafičkih listova, odnosno stranica i s lijeve i s desne strane knjige. Na taj će se način listanjem stranica knjige direktno simulirati procesi distinkcije, kontrole i ravnoteže tih suprotnosti. Ovim sam radom dakle istraživala na koji je način moguće ovladati i kontrolirati te suprotnosti, a iz tog sam razloga odabrala medij umjetničke knjige kako bi svatko od promatrača kroz interakciju s njome stvarao nove odnose i donosio vlastite zaključke procesom listanja i kombiniranja suprotstavljenih stranica.

Što se tiče formata i izgleda same knjige, odlučila sam izvesti devet različitih matrica dimenzija 20cm x 40cm, kako bi rezanjem otisaka na pola dobila dva pravilna kvadratna otiska. Kvadratni format simbolizira smirenost i stabilnost, te sugerira da crtež koji uokviruje postoji kao potpuno zasebna cjelina spremna biti stavljena u odnos s drugim 'kvadratima' na način da se ne poništavaju, već zajedno stvaraju nove likovne odnose i situacije.

U idućoj sam fazi započela raditi u materijalu, koristeći tehnike dubokoga tiska – bakropis, akvatntu, rezervaš i suhu iglu. Krećem od prethodno opisanih mentalnih mapa radirajući po ploči različitim alatima. Pazila sam da se lijeva i desna strana ploče razlikuju, ali da su skladne. Dominantni likovni elementi mojih crteža su linija i ploha. U procesu nizanja likovnih elemenata uvijek započinjem linijom kojom ispunjavam ponuđeni prostor. U trenucima kada nailazim na poteškoće s ispunjavanjem prostora pojavljuje se potreba za novom plohom, koju ću potom opet ispunjavati linijom. Plohe, dakle, predstavljaju pasivan prostor i potencijal, dok linije predstavljaju akciju i događanje. Tim izmjenjivanjem linije i plohe simuliram proces izmjene suprotnosti.

Plohe 'izazivaju' liniju, odnosno koristim ih kao ravnine na kojima se izražavam linijom. Apstraktne samostalne plohe postižem tehnikom rezervaša, ekspresnim potezima širokog kista, ili

tehnikom akvatinte. Uz takve prirodne plohe, koristim se i plohama dobivenih križanjem tragova bakropisa.

Linije različitih karaktera i vrsta korištene su za izražavanje različitih likovnih ili psiholoških doživljaja. Iglom za metal postižem nježnu usku valovitu liniju kojom navodim smjer kretanja po formatu te guste vrludave linije koje postoje kao samostalne strukture. Škarama i odvijačem postižem grubu široku isprekidanu liniju koja najčešće stoji nasuprot nježnim svijetlim plohama izvedenih u rezervašu. Također, koristim se metalnim češljem za postizanje gustih paralelnih linija.

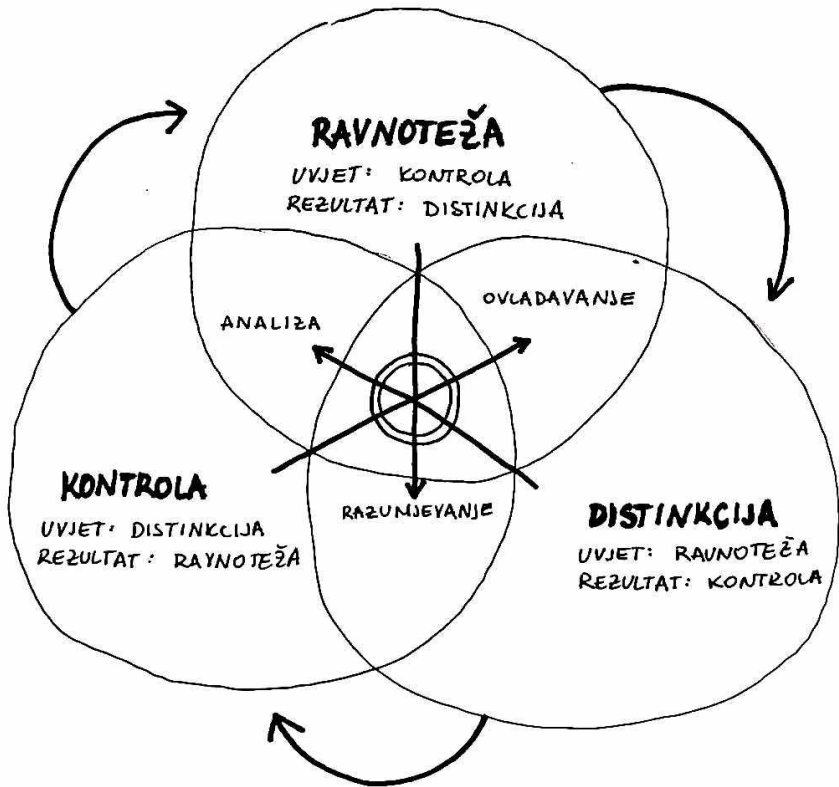
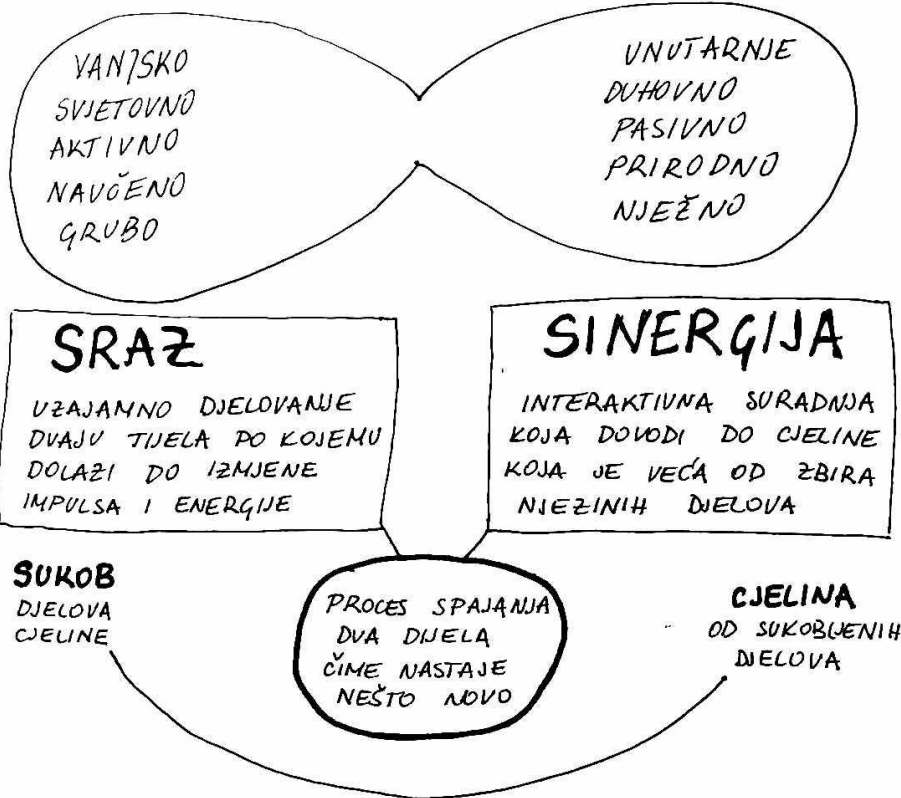
Nakon iduće faze probnog otiskivanja matrica, više ne interveniram u materijal po principu mentalnih mapa različitih suprotnosti i izmjenjivanja plohe i linije, već težim za jedinstvom likovnih elemenata jedne matrice, ali i skladu svih devet matrica zajedno. Odnosno, u smislu unaprijed određenog koncepta, moj rad dolazi do faze gdje se suprotnosti i krajnosti previše udaljuju te osjećam potrebu za ponovnim vraćanjem jedinstvu i ravnoteži.

Nakon intervencija i osjećaja dovršenosti matrica dolazim do trenutka završnog otiskivanja i pretiska. Prestajem intervenirati po matricama te više ne osjećam potrebu učestvovati u svjesnom oblikovanju likovnih odnosa, već tumačim nove likovne odnose u trenutku kada oni spontano nastaju. Matrice ne kombiniram s ciljem stvaranja skladnog grafičkog otiska, već ih koristim kao simbole koje slažem po principu mentalnih mapa kojima se ponovno vraćam.

Da bi uspješno izvela posljednju fazu ovoga rada, izradu umjetničke knjige, pripremu stranica i korica te uvezivanje, potrebno je bilo osvijestiti kako ovaj intiman umjetnički oblik od promatrača zahtijeva vrijeme i posvećenost. Ovaj je korak, izrade knjige u japanskom uvezu, od mene zahtijevala točnost, preciznost i promišljenost, bez puno prostora za slobodu. Koliko god je odluka o rasporedu stranica bila isključivo moja, taj raspored ne garantira da će promatrač doživjeti te likovne odnose u skladu s mojim namjerama i očekivanjem. Morala sam osvijestiti da će svaka osoba odlučiti na koji način želi pristupiti ovome radu i listati knjigu na svoj način. Različite osobe će utrošiti različitu količinu vremena za tu radnju, a ako koja od njih primijeti da se radi o polovicama matrica te pokuša pronaći kombinacije originalnih crteža, dolazi do procesa. U tom se procesu simulira nastanak knjige i njezin smisao. Traženjem odgovarajuće lijeve i desne strane nužno dolazi do realizacije mnogih drugih kombinacija i odnosa među stranicama. Jedino u tom slučaju promatrač se može približiti originalnoj ideji knjige – da se u interakciji s njom razjasni kakav je bio proces njezina nastanka i na koji način je povezana s istraživanjem odnosa distinkcije, kontrole i ravnoteže.

Kontrola je uvjetovana distinkcijom i rezultira ravnotežom za koju je potrebna vještina vladanja i ovladavanje krajnostima. Ravnoteža je dakle uvjetovana kontrolom i rezultira distinkcijom, a nužni faktor u postizanju kontrole je razumijevanje. Nadalje, distinkcija je uvjetovana ravnotežom i rezultira kontrolom, a predhodi joj analiza svih navedenih aspekata. Stavivši ta tri ključna pojma u odnos, zajedno s pojmovima sruza i sinergije, dobivamo krug koji se neprestano okreće i ponavlja. Od tuda je proizašao kružni pokret linija i zaobljene plohe postavljene u kružnu kompoziciju koja je temelj svakog crteža i svakog grafičkog otiska, ali i princip po kojem su se linija i ploha izmjenjivale.

Završetkom posljednje faze introspekcije i tumačenja cjelokupne razrade i izrade umjetničkoga rada zaključujem da, iako me nije prvobitno zanimalo postizanje jedinstva, tokom procesa se ono pokazalo sve-prisutno jer njemu intuitivno težim. Tim se zaključkom suprotnosti ipak spajaju, krug je zatvoren i proces završava.

Slika 1. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, 2024.

Slika 2. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (1)

Slika 3. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (2)

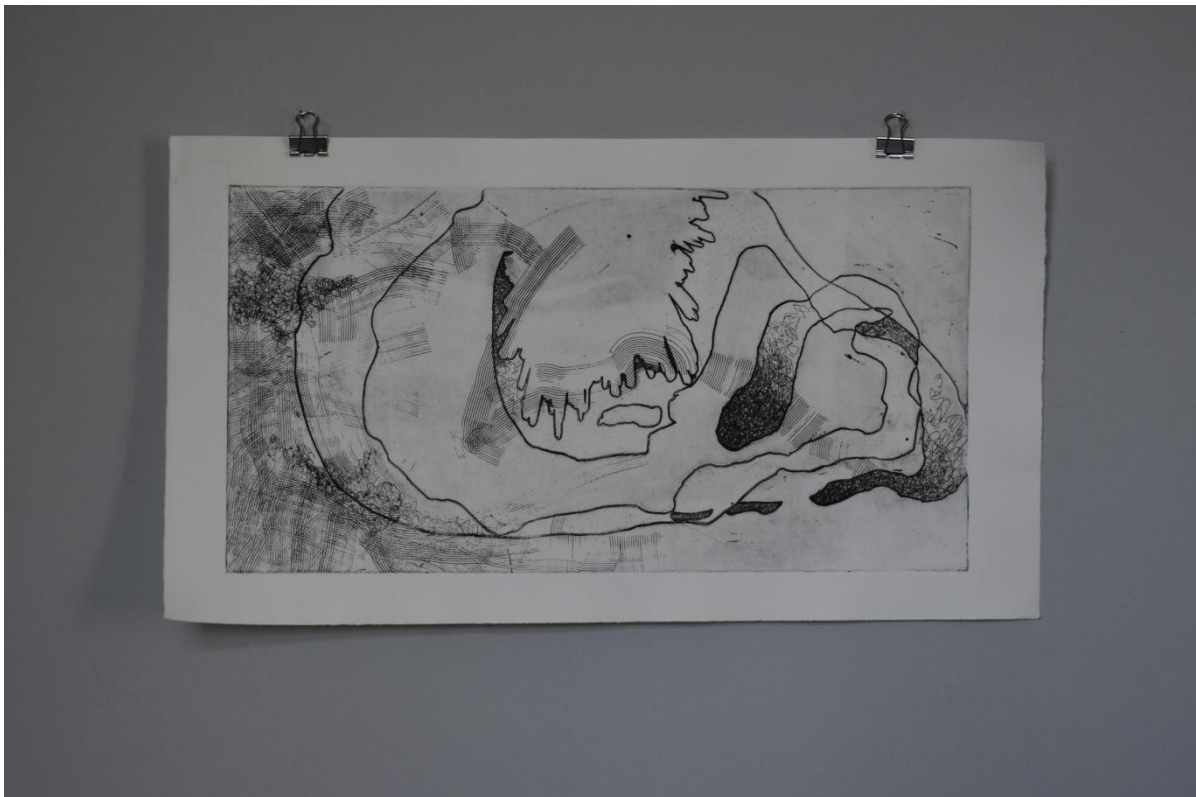
Slika 4. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (3)

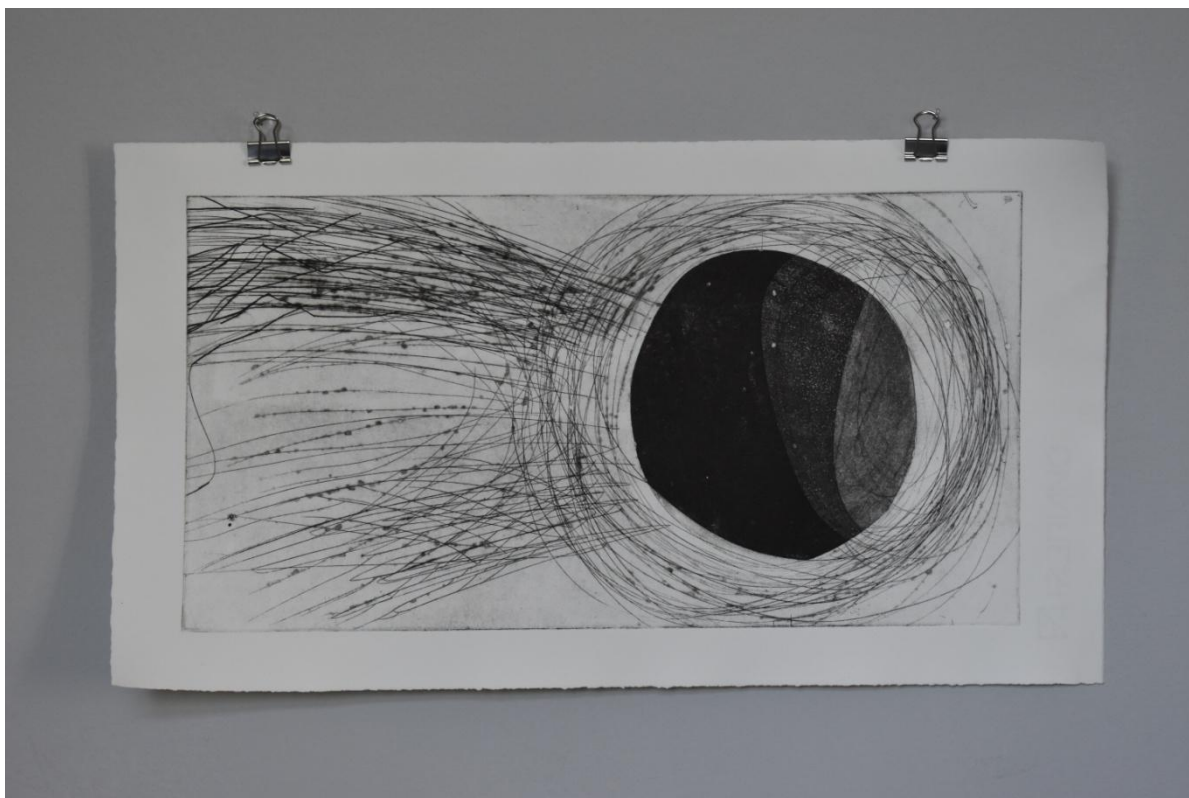
Slika 5. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (4)

Slika 6. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (5)

Slika 7. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (6)

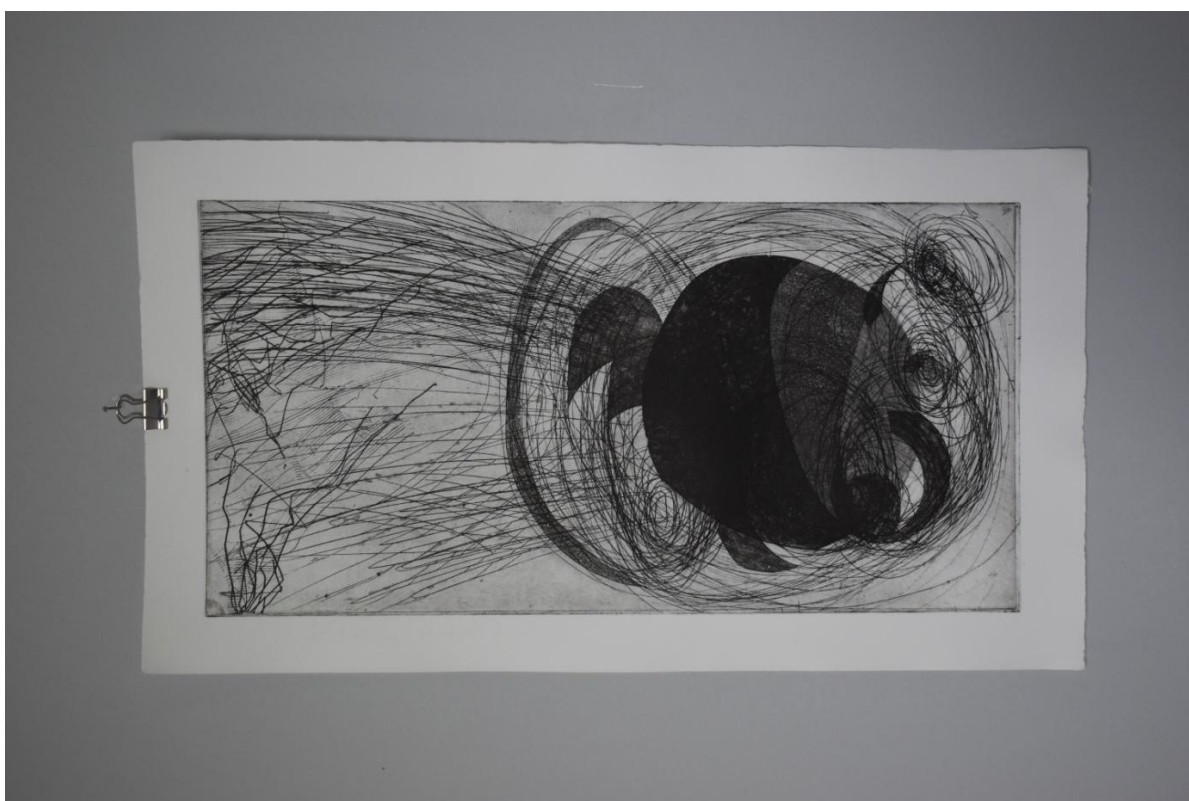
Slika 8. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (7)

Slika 9. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (8)

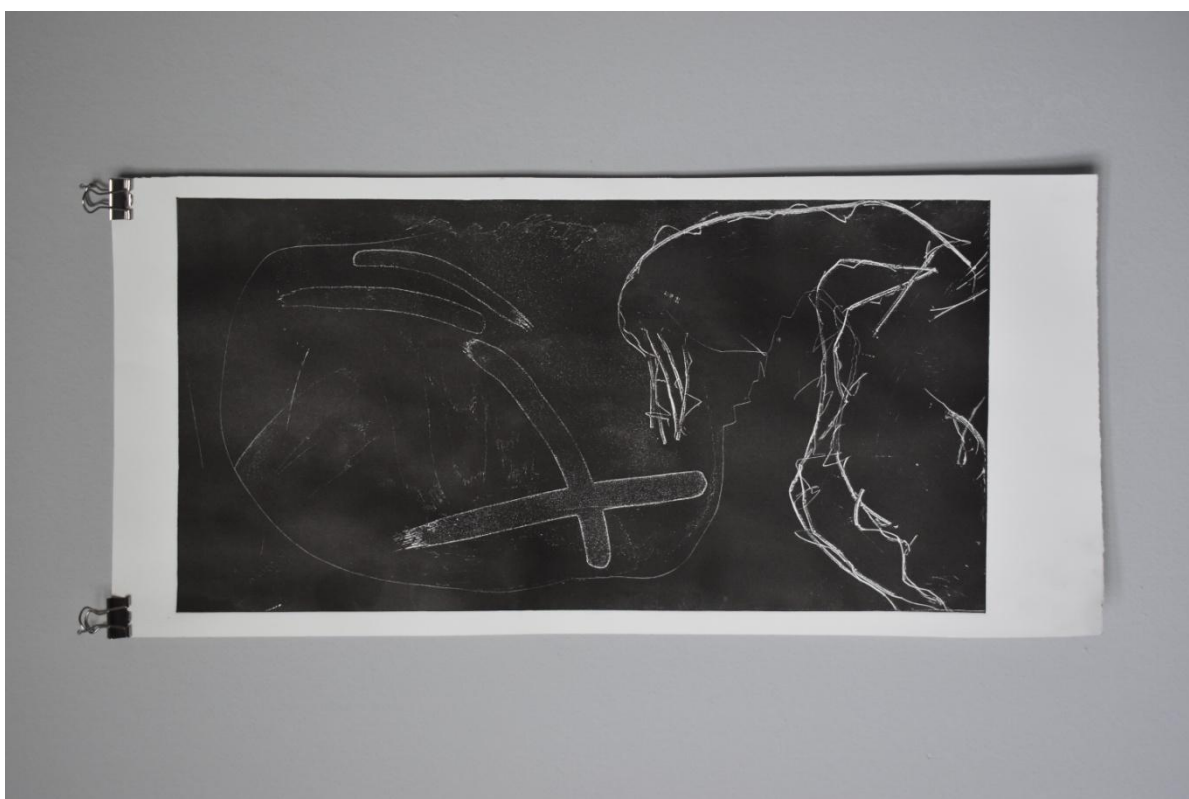
Slika 10. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (9)

Slika 11. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, duboki tisak, 2024. (10)

Slika 12. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, kombinirana tehnika, 2024. (1)

Slika 13. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x40cm, kombinirana tehnika, 2024. (2)

Slika 14. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, završni otisci, 2024.

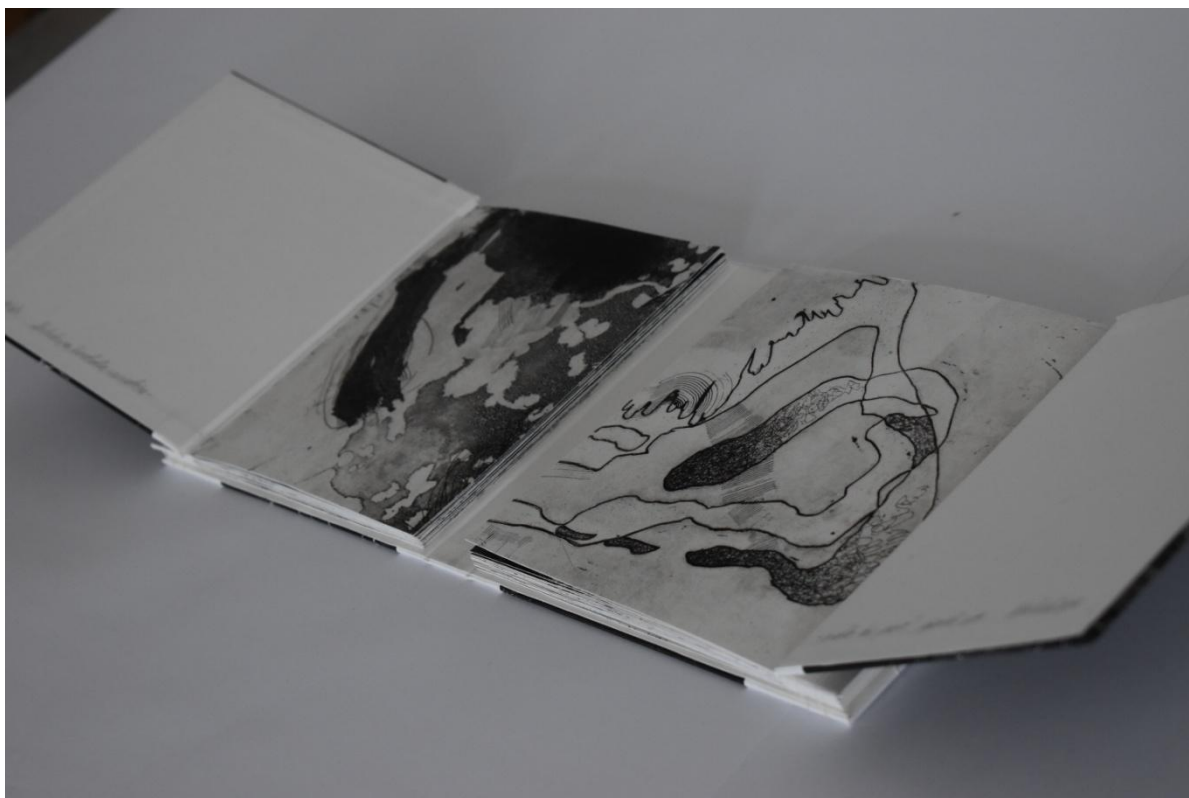
Slika 15. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (1)

Slika 16. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (2)

Slika 17. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (3)

Slika 18. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (4)

Slika 19. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (5)

Slika 20. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (6)

Slika 21. Nika Dušak, „Distinkcija, kontrola, ravnoteža – grafika kao proces“, 20x20cm, umjetnička knjiga, 2024. (7)